

**Marcel Mojžíš, Učení lollardů a husitů: shody a rozdíly. Bakalářská práce.
Praha, Fakulta humanitních studií UK 2016, 48 stran**

posudek vedoucího práce

Předložená bakalářská práce Marcela Mojžíše je pokusem o komparaci vybraných aspektů lollardského a husitského učení. Autor zkoumá na pozadí historického vývoje přístup představitelů obou hnutí k transsubstanciaci, ikonoklasmu, poutím a chudobě církve. Hlavní pozornost přitom věnuje odlišným pohledům na význam poutí a zejména na Viklefovo remanentní učení, jež představovalo radikální odklon od oficiálního učení církve a jako takové vzbuzovalo pochybnosti nejen mezi husity, ale i u některých Viklefových stoupců. Metodickým východiskem autorovy analýzy je synchronně procesuální komparace programových prohlášení obou hnutí (dvanáct lollardských článků a čtyři pražské artykuly) a jejich uplatňování v praxi.

Mojžíš psal práci s velkým zájmem a pravidelně se mnou jednotlivé otázky konzultoval. Předložený text dokládá, že se jeho autor vcelku orientuje v bohaté české a zahraniční literatuře a že k ní dokáže zaujmout kritické stanovisko. Za pozitivní lze rovněž označit autorovu schopnost sledovat vývoj heretického myšlení v Anglii a Čechách v kontextu historického vývoje obou zemí. Souhlasit lze i s Mojžíšovým tvrzením, že husité na rozdíl od lollardů promýšleli svůj program víc do hloubky, což bylo dáno odlišnými historickými podmínkami.

Vzhledem k širší záběru a náročnosti tématu vyžadujícího dobrou obeznámenost nejen v historii, ale také ve filozofii a teologii, jde jen o základní, tu více, tu méně argumentačně podložený vhled do celé problematiky. S vědomím toho, že u formátu bakalářské práce tomu ani nemůže být jinak, mám k práci několik kritických připomínek. Za zásadní považuji vzhledem k názvu práce autorovo nedostatečné odlišení mezi názory Viklefa a lollardů, Husa a husitů, neboť Viklef nebyl lollard a Hus nebyl husita. Tato pojmová nevyjasněnost je patrná například z autorova tvrzení, že „husité používali Betlémskou kapli pro svá kázání od roku 1394“ (s. 19). Postrádám rovněž přesvědčivé zdůvodnění kritérií výběru zvolených otázek, neboť lollardské články i pražské artykuly jich ke srovnání nabízejí víc, než kolik jich autor v práci rozebírá.

Pochopitelně ne každá otázka má stejný význam. Proto se měl autor pokusit o určitou hierarchizaci a otázce nejdůležitější, tj. transsubstanciaci, věnovat větší prostor. Proměnu názorů v této věci by stálo zato postihnout přesněji, a to na základě odlišné argumentace radikálních a umírněných realistů a nominalistů a také v konfrontaci s pojetím jednotlivých proudů evropské reformace, za jejíž první článek bývá lollardství a husitství považováno. Za hlubší promyšlení by rovněž stál v práci jen naznačený vztah mezi eucharistií a obrazem Ježíše jako imago-imaginatum. Z hlediska historických reálií zůstalo nevysvětleno, jakými kanály se konsubstanciační teorie vzniklá v Čechách dostala k Janu Oldcastlovi.

Jiný problém představuje reformními kazateli často kritizované bohatství pozdně středověké církve, které je ovšem nutné vidět v širších souvislostech: kromě odklonu církve samotné od původních ideálů šlo o důsledek rostoucí prosperity městské ekonomiky a jen zdánlivě paradoxně také o důsledek prohlubující se lidové zbožnosti, jejímž výrazem byla silná potřeba měšťanů pojištění si spásu prostřednictvím finanční podpory žebravých řádů.

Podpora církve byla zároveň prestižní formou sebe prezentace. Zatímco v Itálii vedl tento nastoupený trend k rozvoji renesance, jeho ostrá kritika v zaalpském prostoru byla předzvěstí reformace.

Za méně podstatné, nikoli však nedůležité považují autorovy nepřesné vyjadřovací schopnosti, jež místy vedou ke zkreslení významu. Jedná se například o nevhodné použití termínu znárodnění v kontextu 15. století (s. 12), viklefovci místo viklefité (s. 13 a jinde), rebel bez heretické příslušnosti místo rebel, který nebyl heretikem (s. 13). Studenti pražské univerzity opisovali v Anglii Viklefovy a nikoli viklefovské traktáty (s. 17), v čemž je podstatný rozdíl. Občas se objeví i faktografické nepřesnosti: „Karel IV. byl zvolen římským císařem roku 1346“ (s. 16). Podobně Václav IV. nemohl usilovat o znovunabytí císařského titulu, když ho nikdy předtím nezískal (s. 20). Zavádějící je rovněž spojovat bez jakéhokoli vysvětlení transfer viklefismu do Čech s pohybem poddaných (s. 16). Odborný text zbytečně sráží použití hovorového jazyka (např. hnout žlučí na s. 12). Výsledkem nepozorného čtení jsou pak některé drobné nedůslednosti: v poznámce 54 na straně 17 autor zmiňuje, avšak necituje práci Anne Hudsonové. Podobně je tomu na straně 7, kde chybí odkaz na citovanou práci Karla Stejskala. Na s. 6 se uvádí Piccollominiho spis jako literatura, ve skutečnosti jde o pramen.

Přes všechny výtky a s vědomím toho, že rozvedení a promýšlení uvedených okruhů otázek překračuje rámec bakalářské práce, je nesporné, že autor odvedl kus poctivé práce. Doporučuji proto hodnotit předložený text Marcela Mojžíše v pásmu *výborně – velmi dobře* v závislosti na kvalitě obhajoby.

V Praze 10. 6. 2016

PhDr. Roman Zaoral